

KARAKTERISTIKE GOVORNOG IZRIČAJA U GOVORU UČENIKA 4. RAZREDA

Kapić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:159054>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2023-06-10**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
UČITELJSKI STUDIJ

NIKOLINA KAPIĆ
KARAKTERISTIKE GOVORNOG IZRIČAJA KOD UČENIKA
4. RAZREDA
DIPLOMSKI RAD

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET U SPLITU
Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij

Nikolina Kapić
**KARAKTERISTIKE GOVORNOG IZRIČAJA KOD UČENIKA
4. RAZREDA**
DIPLOMSKI RAD

Studentica: Nikolina Kapić

Mentorica: doc. dr. sc. Ivana Odža

Split, rujan 2022.

Sadržaj

1. UVOD	1
2. GOVOR	2
2.1. <i>GOVORNA FLUENTNOST</i>	4
2.1.1. <i>IZRIČAJNA FLUENTNOST</i>	5
3. KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA	6
3.1. <i>MODELI KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE</i>	7
4. ANALIZA MATERIJALA	11
4.1. <i>CILJ ISTRAŽIVANJA</i>	11
4.2. <i>INTRUMENTARIJ ISPITIVANJA</i>	11
4.3. <i>SUDIONICI ISTRAŽIVANJA</i>	12
4.4. <i>REZULTATI I RASPRAVA</i>	12
4.4.1. <i>ANALIZA BROJA I DULJINE IZRIČAJA</i>	12
4.4.2. <i>ANALIZA BROJA ISPITIVAČEVIH INTERVENCIJA</i>	15
4.4.3. <i>ANALIZA GOVORNOGA ISKAZA UČENIKA NA OTVORENA I ZATVORENA PITANJA</i>	19
4.4.4. <i>ANALIZA KORIŠTENJA PRIDJEVA</i>	20
4.4.5. <i>ANALIZA NELEKSIKALIZIRANIH POŠTAPALICA</i>	23
4.4.6. <i>ANALIZA REZULTATA</i>	26
4.4.6.1. <i>ZAKLJUČAK ANALIZE REZULTATA</i>	30
5. ZAKLJUČAK	31
6. POPIS LITERATURE	32
6.1. <i>STRUČNA I ZNANSTVENA LITERATURA</i>	32
6.2. <i>MREŽNI IZVORI</i>	34

1. UVOD

Komunikacija je svakodnevni dio života i prisutna je oduvijek. Komunicirati se može na različite načine, a govor je jedan od načina komunikacije. Govor je lako prepoznati, intuitivno znamo je li nešto govor ili ne. Škarić (1986: 5) govor definira kao glasovni podražaj nastao kombinacijom ritma rečenica, ritma riječi i ritma slogova. Njegova funkcija je izražavanje ideja i misli te prenošenje istih ostalim govornicima, odnosno slušateljima. Govor se usvaja još od rane dobi u prirodnom komunikacijskom okruženju pa je logično zaključiti kako će okruženje imati značajan utjecaj na govornika i njegov govorni izričaj. Osim prirodnog komunikacijskog okruženja, na govorni izričaj i govor u cjelini utječu znanja i vještine koje govornik stječe s godinama kroz svoje obrazovanje.

Fluentnost je jedna od karakteristika dobrog govornika. Podrazumijeva neometano izražavanje govornika kao i njegovu mogućnost tečnog izražavanja. Postoje različite vrste fluentnosti, a svaka od njih ima svoj utjecaj na to kako će govornik oblikovati izričaj. Osim fluentnosti, za govor je značajna i komunikacijska kompetencija. Sastoji se od kompetencije slušanja, čitanja, govorenja i pisanja, a neki autori joj priključuju i raspravu. Komunikacijska kompetencija predstavlja znanje i sposobnost, dakle ono što je naučeno i usvojeno. Kroz povijest su se razvijali različiti modeli komunikacijske kompetencije, a najznačajniji danas i najčešće korišteni su pragmatičko i organizacijsko znanje (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 88). Modeli omogućavaju govorniku razumijevanje komunikacijskog konteksta u kojem se nalaze te razumijevanje verbalnih i neverbalnih kodova kako bi formirali cjelinu koja nosi svoje značenje.

U ovom radu ukratko će se opisati što je to govor, kako se definira te će se istaknuti neke njegove karakteristike. Zatim će se objasniti pojmovi fluentnosti i komunikacijske kompetencije kao oni čija je uloga je značajna za govorni izričaj pojedinca. Uputit će se na različite definicije te će se opisati njihove vrste i modeli. U nastavku će se rada analizirati materijali istraživanja govornog izričaja učenika 4. razreda osnovne škole, odnosno opisat će cilj istraživanja, instrumentarij, sudionici te će se na kraju prikazati dobiveni rezultati.

Ispitivanje je provedeno među učenicima 4. razreda (ukupno 14 učenika) osnovne škole, zvučni zapis je snimljen u računalnom programu za obradu zvuka Audacity, a govor je potom transkribiran. Cilj je ovoga istraživanja ispitati učeničku sklonost prema oblikovanju leksički raznovrsnijega te sintaktički složenijega izričaja. Ovaj rad dio je šireg istraživanja u čijem je središtu interesa govorna fluentnost, odnosno način kako se na njezino poboljšanje može

djelovati u okviru nastave materinskoga jezika. Može poslužiti učiteljima za lakše uočavanje i ispravljanje disfluentnosti koja se događa kod učenika.

2. GOVOR

Škarić govor opisuje kao zasebnu ljudsku sposobnost, ali ga se povezuje i s drugim sposobnostima. Smatra kako je prvenstveno intuitivno određen jer je svatko sposoban razlikovati govor od ne-govora ili prepoznati govor onda kada je na drugom jeziku, a sami ga ne razumijemo. Unatoč njegovu intuitivnom određenju, govor je potrebno formalno definirati, ali takav zadatak nije jednostavan. Definicije govora često su nejasne, nepotpune, previše opširne, a ponekad i neispravne. Škarić (1986: 4-6) smatra kako je za ispravnu definiciju govora, govor potrebno jasnije i strože odrediti.

U svom vanjskom obliku govor je zapravo spoj glasa i teksta, odnosno definira se kao „optimalna zvučna ljudska komunikacija oblikovana ritmom rečenica, riječi i slogova“ (Škarić, 1986: 5). Stančić i Ljubešić u svojoj definiciji govor opisuju kao „sredstvo općenja među ljudima, kojim oni izražavaju svoje misli, emocije i htijenja. Izražavanje se ne ostvaruje samo putem intelektualnih semantičkih sadržaja riječi i rečenica, već i emocionalnim tonom govora. Govor postoji u jedinstvu svojih funkcija: komunikacijska funkcija moguća je zahvaljujući semantičkoj, a u komunikaciji govor postaje i sredstvo izražavanja i djelovanja“ (prema Šego, 2009: 123).

Govor je ujedno i komunikacija u cijelosti, ne samo dio nje, ali je pogrešno tumačiti da je svaka komunikacija govor. Isto tako, govor je ljudska komunikacija jer se događa samo između ljudi, a ne i između drugih živih bića. Govor je zvučna komunikacija. Zvučno svojstvo govora je istaknuto u riječi fonetika, znanosti o zvuku, gdje riječ *fon* označava zvuk, glas i govor. Nisu sve zvučne komunikacije čovjeka govorne; kao primjer može poslužiti pljeskanje. Tijekom govora uz pojavu zvučnog signala moguće je da se i pojavljuju drugi signali koji u često nadopunjavaju govor: geste, mimika, tapšanje i slično (Škarić, 1986: 8). Osim zvučnog signala i gesti, dio govornog sustava su i ljudski glas te samo ponašanje čovjeka pa za govor možemo reći da je multimedijalan. Svi oni se u govoru međusobno nadopunjuju i zamjenjuju (Škarić, 2000: 22). Govor je i optimalna komunikacija te se odvija u težnji triju istovremenih ritmova: rečenice, riječi i slogova (Škarić, 1986: 5). Za razvoj govora potrebno je razvijati vrste govora: glasovni, unutarnji i pisani (Gudelj-Velaga prema Sofrenović, 2014: 4).

Ljudi govor uče još od svojih početaka, kao djeca. Djeca govor usvajaju brzo i spontano u prirodnom komunikacijskom okruženju. U ranoj i predškolskoj fazi jezičnog razvoja govorna

je komunikacija smirena, spontana i u velikoj mjeri kreativna. Polaskom u školu i početkom učenja hrvatskoga standardnog jezika smanjuje se i zanemaruje funkcionalna razgovorna komunikacija, a veća se pozornost pridaje pisanom jeziku (Grahovac-Pražić, 2016: 180).

Učiteljima su važna istraživanja jezika i govora jer je uporaba jezika temeljni cilj svakog obrazovnog procesa. Kontinuirano treba poticati jezično-govorni razvoj, a odrasli imaju ulogu govornih uzora djeci. U Hrvatskoj je manji broj istraživanja kojima je u fokusu govor učenika, naspram istraživanjima koja se bave dječjim govorom (Grahovac-Pražić, 2016: 180). Škola ima značajnu ulogu u razvoju govora i zbog toga je potrebno istraživati govor učenika. Prema Cohen i suradnicima najznačajnije bi bilo longitudinalno istraživanje s obzirom na to da se ono provodi kroz dulji vremenski period, kako bi se utvrdila uzročna veza i usvojili pouzdani zaključci te utvrdilo mjesto govora u nastavnom planu i programu te tako omogućilo praćenje napredovanja učenika u verbalnoj komunikaciji (Grahovac-Pražić, 2016: 181). Grahovac-Pražić je provela longitudinalno istraživanje koje je za cilj imalo utvrditi razlike u govornoj kompetenciji učenika u četverogodišnjem razdoblju (1. - 4. razred), odnosno na početku institucionalnog učenja hrvatskog standardnog jezika i na kraju jednog obrazovnog ciklusa. Tema govornog zadatka, odnosno govornog iskaza, bila je ista za sve učenike, a osmišljena je kao slobodno izlaganje učenika na temu omiljene igračke i zanimljivog događaja. Sudionici su bili učenici 1. razreda te isti ti učenici u 4. razredu, dakle radilo se o istoj skupini učenika. Rezultati istraživanja su pokazali progresivno napredovanje u korištenju broja riječi u 4. razredu u odnosu na 1., što pokazuje kako nastava hrvatskog jezika omogućuje proširenje vokabulara te njegovu češću primjenu u govoru. Osim opširnijeg vokabulara, učenici u 4. razredu koriste i veći broj rečenica nego u prvom razredu, ali ne postoji velika razlika u broju pogrešaka u 4. razredu u odnosu na 1., već je u granicama prihvatljivog s obzirom na to da u 1. razredu učenici tek pristupaju procesu učenja.

Učenik je u ulozi govornika u razvoju te usvaja pravila kroz predškolsko i školsko obrazovanje, ali ujedno i kroz vlastitu interakciju s okolinom (uža društvena zajednica te posebice mediji). Zbog toga će jezična sredstva ovisiti o socijalnom položaju njegove obitelji, regionalnoj određenosti te stupnju jezične razvijenosti (Visinko prema Sofrenović, 2014: 8).

2.1. GOVORNA FLUENTNOST

Kada govorimo o pojmu govorne fluentnosti najčešće govorimo o „nesmetanom funkcioniranju svih razina govorne proizvodnje“, odnosno o „učinkovitom i jednostavnom prevođenju misli u riječi“ (Kovač, 2020: 12). Horga fluentnost govora objašnjava kao lakoću govornog planiranja i izvođenja (prema Galić, 2021: 20). Ne postoji jedinstvena definicija fluentnoga govora, a istraživači ističu neke osnovne govorne varijable kojima se analizira govorna fluentnost. Termin prvi put upotrebljava Goldman-Eisler povezujući brzinu govora, brzinu artikulacije i pojavu stanki s fluentnim govorom (prema Kovač, 2020: 12). Škarić fluentnost opisuje kao sposobnost „proizvodnje dugih izričaja složene izgovorne i jezične strukture bez pravljenja pogrešaka, zastajkivanja i prepravljavanja“ (prema Galić, 2021: 20). Lennon fluentnost opisuje u širem i užem smislu (prema Kovač, 2020: 12). Ista autorica navodi kako se u širem smislu govorna fluentnost odnosi na jezično umijeće čime se poistovjećuje s razvijenim umijećem korištenja jezika. U užem smislu govorna fluentnost podrazumijeva brz i tečan govor bez oklijevanja.

Tijekom istraživanja govorne fluentnosti istraživači su uočili značajnu povezanost između temeljnih vremenskih varijabli i slušateljeve procjene fluentnoga govora, a uz to se u novije vrijeme analiziraju i neki novi segmenti fluentnosti kao što su diskursna koherencija, konverzacijska pragmatika, idimatičnost, komunikacijska strategija, formulaični izrazi koji se smatraju sastavnim dijelom komunikacijske kompetentnosti (Kovač, 2020: 13).

„Općenito, fluentnost u govoru odlika je govora prirodnog tempa, a koji je lišen zastajkivanja, oklijevanja, ispravljavanja, poštapalica, stanki i ostalih govornih pogrešaka, dok je ujedno primjeren i komunikacijskom te informacijskom opterećenju izraza. Sve te sastavnice predstavljaju usklađeno i efikasno funkcioniranje svih postojećih razina govorne proizvodnje“ (Galić, 2021: 20).

Jedan od najznačajnijih autor koji proučava govornu fluentnost je Charles J. Fillmore koji 1979. godine objavljuje rad u kojem opisuje četiri vrste fluentnosti u materinskom jeziku. Prva se odnosi na sposobnost govornika da govori primjerenom brzinom i bez oklijevanja, drugim riječima da je sposoban koristiti se prikladnim riječima i frazama kako bi stvorio smislenu cjelinu u kojoj bi izrazio svoje ideje, misli i osjećaje ili ispričao priču. Druga vrsta fluentnosti govornikovu sposobnost uzdiže na višu razinu. Govornik je u ovom slučaju sposoban koristiti semantički bogate rečenice te se jasno i jezgrovito izraziti. Naglašena je važnost brzine govora kao i kod prve vrste. Treća vrsta uključuje pragmatičku kompetenciju što bi značilo da je govornik usvojio niz internaliziranih pravila koja dalje koristi za prikladno

komuniciranje i shvaćanje značenja u različitim socijalnim i kulturnim kontekstima. Četvrta vrsta fluentnosti vezana je uz govornikovu kreativnost kod oblikovanja izričaja. Takva vrsta fluentnosti pojavljuje se kod manjeg broja govornika, a uvelike ovisi o osobnosti samog govornika, njegovom smislu za humor, o rječitosti i socijalnim vještinama (prema Kovač, 2020: 13-14).

U istraživanju se kod ispitivanja izričaja učenika 4. razreda osnovne škole analiziralo korištenje neleksikaliziranih poštapalica, odnosno zvučnih stanki. Poštapalice su karakteristične kod govornog izričaja jer kod pisane komunikacije imamo vremena izmijeniti izraz i razmisliti o njemu. U drugim jezicima, pa tako i u hrvatskom, poštapalica može označavati uporabu glasova i oblika zbog smišljanja i oblikovanja temeljnih misli. Mogu se izražavati u neartikuliranom glasovnom obliku poput zvučnih stanki ili duljenja vokala i sl. Poštapalice možemo shvatiti kao pomoć u verbalnom govoru, a najčešće su to riječi koje ne nose nikakva značenja. Koriste se kao psihička stanica, nesvjesna stanica govornika ili u slučaju kada ne postoji rješenje za nastavak misli ili nije moguće pronaći pravu riječ (Vrljić, 2007: 61). Kod analize rezultata istraživanja vidljivo je kako su se one najčešće koristile upravo kada bi ispitaniku trebalo vremena kako bi odlučio što će sljedeće reći ili kada bi tražio prikladnu leksičku jedinicu koju će u tom slučaju upotrijebiti.

2.1.1. IZRIČAJNA FLUENTNOST

Mjerenje izričajne fluentnosti uključuje tri različite razine: prva uključuje brzinu i lakoću izvedbe, druga se odnosi na varijable koje upućuju na prekide u govornoj tečnosti, a treća podrazumijeva nadgledanje govora i strategije samoispravljanja (Tavakoli i Skehan prema Kovač, 2020: 19). Prva razina ili *brzinska fluentnost* gleda se kroz brzinu govora u materinskom jeziku koji iznosi između 120 i 260 riječi u minuti. Ovako velika razlika postoji s obzirom da brzinu govora može uvjetovati komunikacijska situacija u kojoj se osoba nalazi. Isto tako, postoje velike oscilacije u govornim stilovima pojedinih govornika (Kovač, 2020: 20). Druga razina ili *prekidna fluentnost* opisuje prekide koji se pojavljuju kao stanke u govoru. Ako su stanke učestale i imaju duže trajanje stvara se negativan utjecaj na fluentnost. Provedena istraživanja pokazuju kako se izmjenjene fluentnoga govora i stanki najčešće događaju zbog govornikove potrebe za dodatnim vremenom ili priprema za dalji izričaj, pri čemu govornik traži prikladnu riječ, gramatičku strukturu i slično (Kovač, 2020: 20). Treća razina ili *korektivna fluentnost* očituje se kao učestalost pojavljivanja pogrešaka i govornih

neprikladnosti, samoispravljanje, pojavu pogrešno započelih i prekinutih izričaja, ponavljanje, duljenje vokala i sl. Istraživanja su najčešće usmjerena na mjesta gdje se pogreška pojavljuje, vrstu poteškoće te na način na koji se ona može ispraviti (Kovač, 2020: 21).

3. KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCIJA

Pojam komunikacijske kompetencije sastoji se od dviju riječi koje zajedno govore o tome kako se radi o kompetenciji za komuniciranje (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 84). Kompetencija označava znanja i vještine koje se stječu učenjem pri čemu važnu ulogu imaju samostalnost i odgovornost pojedinca. Osoba koja je kompetentna služi se svojim znanjem, ali ujedno radi na svojim nedostacima konstantno usavršavajući svoju kompetenciju. Komunikacijska kompetencija kao pojam nastaje na engleskom govornom području, a podrazumijeva kompetencije slušanja, čitanja, govorenja i pisanja. Brojni autori pod komunikacijsku kompetenciju podrazumijevaju i sudjelovanje u raspravi (Listeš i Grubišić Belina prema Krtić, 2021: 10).

Riječ kompetencija u lingvistici se prvenstveno vezuje uz Noama Chomskog. On ističe razliku između kompetencije i performansa. Kompetencija je pojam koji u lingvistici predstavlja znanje o jeziku koje posjeduje monolingvalni govornik-slušatelj dok performans označava stvarnu uporabu jezika u konkretnim situacijama (Chomsky prema Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 85). Zbog nezadovoljstva teoretičara takvim idealiziranim pojmom lingvističke kompetencije, Dell Hymes daje alternativu, odnosno realističniji pojam kompetencije koji naziva komunikacijska kompetencija (prema Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 85). On smatra kako se pod pojmom kompetencije uz znanje ubraja i sposobnost za uporabu koja dalje podrazumijeva motivaciju, stavove te opću interakcijsku kompetenciju (Bagarić Medve prema Krtić, 2021: 11). Pojam se razvija dalje tijekom 70-ih i 80-ih godina 20. stoljeća zahvaljujući brojnim lingvistima čiji je prvenstveni interes bio teorija usvajanja jezika i teorija jezičnog testiranja. Značajan doprinos u razvoju pojma komunikacijske kompetencije imao je Henry Widdowson. On uvodi razliku između pojma kompetencije i pojma sposobnosti. Oslanjajući se na spoznaje iz diskurzne analize i pragmatike, komunikacijsku kompetenciju vidi kao znanje o lingvističkim i sociolingvističkim konvencijama ili pravilima, dok sposobnost određuje kao sredstva za stvaranje značenja u

jeziku. Widdowson sposobnost ne vidi kao dio kompetencije (prema Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 85).

Canele i Swain u svojim djelima komunikacijsku kompetenciju opisuju kao sintezu temeljnog sustava znanja i vještina koje su potrebne za komunikaciju. U tom slučaju, znanje je sve ono svjesno i nesvjesno što pojedinac zna o jeziku i njegovim drugim aspektima pri čemu razlikuju se tri tipa znanja odnosno znanje o temeljnim gramatičkim principima, znanje o tome kako se jezik koristi te kako se izričaji i komunikacijske funkcije mogu povezati. Vještina podrazumijeva način na koji pojedinac primjenjuje takva znanja kod stvarne komunikacije pri čemu Cole ističe razlikovanje temeljnih sposobnosti od njihovog prikaza u konkretnim situacijama (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 85-86).

3.1. MODELI KOMUNIKACIJSKE KOMPETENCIJE

Prvi modeli komunikacijske kompetencije proizlaze iz područja znanja i vještina, pa tako razlikujemo gramatičku, sociolingvističku, strategijsku i diskursnu kompetenciju. Prva tri modela predlažu Canele i Swain, a Canale dodaje i četvrti model čije elemente prenosi iz dijela sociolingvističke kompetencije (prema Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 87). Cilj stvaranja modela je olakšavanje izrade kurikula te pomoć s vrednovanjem nastavnčkog programa koji uključuje učenje drugih jezika (Bagarić Medveprema Krtić, 2021: 12).

Canale i Swain gramatičku kompetenciju vide kao vladanje verbalnim i neverbalnim lingvističkim kodom što zapravo podrazumijeva znanje sintaktičkih, morfoloških, fonoloških i semantičkih pravila. Takvo znanje omogućuje razumijevanje i izricanje doslovnog značenja izričaja (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 87).

Sociolingvistička kompetencija proizlazi iz Hymesovih teorija koje se odnose na prikladnost jezične uporabe u različitim društvenim situacijama pri čemu je važno poznavanje društvenih pravila (Bagarić i Mihaljević Djigunović: 87). Za fluentnost u ovom kontekstu bitno je znanje kulturološki uvjetovanih formulaičnih izraza. Segalowitz govori kako govornik ne koristi samo formalno znanje temeljeno na vokabularu i gramatici već i ono koje usvaja socijalnom interakcijom s izvornim govornicima. Izričaj može biti oblikovan prema pravilima slaganja riječi, ali često može djelovati neprirodno jer se uobičajeno ne koristi (prema Kovač 2020: 22). Bagarić Medve sociolingvističku kompetenciju opisuje kao sposobnost osobe da ispravno definira ulogu u društvu i status osobe koja je u interakciji, svrhu te interakcije,

situaciju i ostale bitne značajke prema kojima prilagođava komunikaciju (prema Krtić, 2021: 13).

Canale diskursnu kompetenciju definira kroz povezivanja i tumačenja oblika i značenja kako bi se postigla smisljena cjelina govornih ili pisanih tekstova. Zajednički europski referentni okvir za jezike (ZEROJ) pod diskursnu kompetentnost podrazumijeva oblikovanje rečenica u koherentne jezične cjeline od strane govornika. Kaže kako njegova diskursna kompetentnost se sastoji od poznavanja i upravljanja rasporedom rečenica. Cjelovitost teksta se postiže korištenjem sinonima, zamjenica, veznika i drugih kohezivnih sredstava (Krtić, 2021: 13).

Strategijska kompetencija sadržava uporabu verbalnih i neverbalnih strategija koje služe kao nadoknada u slučajevima u kojima dolazi do prekida komunikacije zbog određenih ograničenja ili slabije gramatičke ili sociolingvističke kompetencije govornika (Canale i Swain prema Krtić, 2021: 13).

Danas su aktualniji noviji modeli od onih koje opisuju Canale i Swain. Pojavljuju se 80-ih i 90-ih godina 20. stoljeća, a uvode ih Lyle F. Bachman i Adran S. Palmer. Prema njima, utjecaj na komunikacijsku jezičnu sposobnost imaju različite osobine korisnika jezika, a njih dijele u četiri skupine: opće osobine, tematsko znanje, afektivna shema i jezična sposobnost. Među te četiri osobine posebno se ističe jezična sposobnost koja se sastoji od dviju komponenti: jezičnog znanja i strategijske kompetencije. Jezično znanje čine dva široka područja, a to su organizacijsko ili ustrojbeno znanje te pragmatičko ili korisničko znanje. Njihova je zajednička uloga međusobno nadopunjavanje u svrhu nastanka komunikacijski učinkovite jezične uporabe (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 88).

Organizacijsko znanje obuhvaća sposobnosti koje su uključene u nadzor nad formalnim strukturama jezika. Ono se sastoji od gramatičkog i tekstovnog znanja. Gramatičko znanje čine ostala nezavisna područja znanja poput vokabulara, morfologije, sintakse i pravopisa čija se uloga sastoji od prepoznavanja i tvorbi gramatički točnih rečenica kao i razumijevanja njihova propozicijskog sadržaja. Tekstovno znanje čini poznavanje konvencija za povezivanje rečenica ili izričaja u tekstu te znanje o retoričkoj ili konverzacijskoj organizaciji koje mu daje ulogu razumijevanja i produkcije tekstova (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 88-89).

„Pragmatičko znanje odnosi se na mogućnost stvaranja i tumačenja diskursa povezivanjem rečenica ili izričaja te tekstova s njihovim značenjem, s namjerama korisnika jezika i bitnim obilježjima konteksta jezične uporabe, a obuhvaća dva tipa znanja - znanje o pragmatičkim konvencijama za

izražavanje prihvatljivih jezičnih funkcija i za interpretaciju ilokucijske snage izričaja ili diskursa (funkcionalno znanje) i znanje o sociolingvističkim konvencijama za stvaranje i tumačenje jezičnih izričaja koji su prihvatljivi u određenom kontekstu jezične uporabe (sociolingvističko ili društveno jezično znanje)“ (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 89).

Smatra se temeljnim ciljem programa za podučavanje jezika jer je sastavni dio komunikacijske kompetencije. Govornik ima sposobnost procijeniti kontekst komunikacijske situacije poput vremena, mjesta, odnosa sudionika u razgovoru i očekivanja te mu to omogućava da prikladno govori u skladu s danom situacijom (Kovač, 2020: 13). Funkcionalno znanje govori o izvođenju jezične funkcije koje čine četiri makrofunkcije: idejna, manipulativna, heuristička i imaginacijska, dok sociolingvističko znanje podrazumijeva osjetljivost za razlike u dijalektu i jezičnim varijantama, osjetljivost za razlike u registru, osjetljivost za prirodnost te sposobnost tumačenja kulturoloških referenci i figura u govoru. Ovakav model se koristi danas jer je složeniji, sveobuhvatniji te jasniji (Bagarić i Mihaljević Djigunović, 2007: 89).

Komunikacijska kompetencija pomaže kod razumijevanja verbalnih i neverbalnih kodova kako bi se stvorila jedna cjelina koja nosi svoje značenje. Omogućava govorniku da prima podražaje iz okoline te ih svrstava u kontekst koji će imati svoj smisao koristeći usvojeno znanje prema pravilima, kao i ono naučeno iz okoline i njegove interakcije s okolinom. Takvo učenje traje od samih početaka i u kasnijim godinama se usavršava korištenjem različitih vještina. *Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje* navodi da je osnovna svrha jezično-komunikacijskoga područja omogućiti učenicima stjecanje znanja, razvoj sposobnosti i vještina te usvajanje vrijednosti i stavova povezanih s jezikom, komunikacijom i kulturom. Učenici jezičnom komunikacijom stječu naviku čitanja i pisanja iz potrebe, znatiželje i užitka. Razvijaju čitalačke interese te sposobnosti kritičkoga pristupa različitim medijima i njihovim sadržajima te se razmjenjuju ideje, mišljenja, osjećaji, vrijednosti, norme i običaji pojedine zajednice (MZO, 2017: 38). Ovaj je redoslijed uspostavljen prateći prirodan razvoj djeteta te nije moguće govoriti samo o jednoj jezičnoj vještini, a ostale isključiti. One su međusobno prožimajuće i isprepletene (Grahovac-Pražić, 2016: 179). Svaka vještina se sastoji od nekoliko faza, a kod govorenja su to priprema za govorenje, primjenjivanje strategija za govorenje, ostvarivanje govorenja, govorenje s potrebom i zadovoljstvom te, upoznavanje i poštivanje hrvatske kulture, kultura nacionalnih manjima u Republici Hrvatskoj i drugih kultura. Kod primjenjivanja vještine govorenja kroz različite faze učenike se potiče na planiranje oblika jednostavnih govorenih cjelina te razlikovanje i odabiranje ključnih riječi u skladu s temom, namjenom i oblikom te slušateljem ili publikom, na primjenu temeljne

metakognitivne i društveno-afektivne strategije prije i tijekom govorenja jednostavnih, zadanih i samostalno odabranih govornih cjelina, na razlikovanje potrebnih i bitnih zadataka. Nadalje, potiče se razlikovanje i primjena važnih pojedinosti i zanimljivih podataka kako bi se pridobila pažnja slušatelja te usvajanje i primjena strategija samostalnog i suradničkog učenja kao i oblikovanje i izgovaranje cjelina te ovladavanje pravogovornom normom i rječnikom u skladu s dobi, zanimanje i pozitivan odnos prema govorenju i kulturi govorenja, ali i prepoznavanje i poštivanje obilježja hrvatske i drugih kultura te izražavanje istih govorenjem, verbalno i neverbalno (MZOS, 2017: 39). Neupitno je kako je za usvajanje i učenje vještine govorenja unutar školskog sustava značajna komunikacijska kompetencija kao i njeni modeli.

4. ANALIZA MATERIJALA

U ovom dijelu opisuje se provedeno istraživanje, cilj, instrumentarij istraživanja te sudionici istraživanja. Na kraju istraživanja će se prikazati dobiveni rezultati i zaključak.

4.1. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovoga istraživanja ispitati učeničku sklonost prema oblikovanju leksički raznovrsnijega te sintaktički složenijega izričaja. Ispitivanje je provedeno među učenicima 4. razreda (ukupno 14 učenika), zvučni zapis je snimljen u računalnom programu za obradu zvuka Audacity, a govor je potom transkribiran. Ovaj rad dio je šireg istraživanja u čijem je središtu interesa govorna fluentnost, odnosno način kako se na njezino poboljšanje može djelovati u okviru nastave materinskoga jezika. Ovaj rad odnosi se na dio toga korpusa, učenike 4. razreda. Ispitanici su trebali oblikovati odgovore na istraživačeva pitanja otvorenoga i zatvorenoga tipa u realnome vremenu koja su uključivala teme iz svakodnevnoga života. Sveukupno trajanje zvučnih zapisa svih učenika je 38 minuta i 83 sekunde. Postavljene su sljedeće hipoteze:

H1: Učenički govor ukazuje na tipične disfluentnosti (ponavljanja, uporabu poštapalica i sl.)

H2: Učenici ne pokazuju sklonost obogaćivanja obavijesnog sadržaja iskaza te se uglavnom koriste vrlo jednostavnim rečenicama od svega nekoliko riječi.

4.2. INSTRUMENTARIJ ISPITIVANJA

Instrument koji se koristio u ovome istraživanju za prikupljanje potrebnih podataka je intervju. Učenicima su postavljena pitanja otvorenoga i zatvorenoga tipa vezana za teme iz svakodnevnoga života. Intervju je korišten kao oblik konverzacije u kojoj dvije osobe sudjeluju u verbalnoj i neverbalnoj komunikaciji radi prikupljanja podataka u odgovorima ispitanika iz kojih se iščitavala govorna fluentnost učenika. Intervju se provodio individualno te nisu bili bitni odgovori učenika već način i bogatstvo rječnika kod odgovora učenika.

4.3. SUDIONICI ISTRAŽIVANJA

Sudionici ovoga istraživanja bili su učenici 4. razreda osnovne škole Petra Kružića Klis. Istraživanje je provedeno tijekom školske godine 2018./2019. Ukupno je sudjelovalo 14 učenika, 6 djevojčica i 8 dječaka. Sudionicima istraživanja načelno su se postavljala pitanja otvorenoga tipa, a pitanja zatvorenoga tipa uglavnom se odnose na intervencije istraživača te su učenicima upućena onda kada bi se učenici zaustavili u odgovoru na pitanja otvorenoga tipa. Istraživanje je usmjereno na pitanja otvorenoga tipa, odnosno od učenika se očekivala što veća razina samostalnoga, slobodnoga govora.

4.4. REZULTATI I RASPRAVA

S učenicima 4. razreda napravljen je individualni intervju. U njemu su učenici dobili zadatak pričati o sebi u širokom smislu riječi: o svojoj obitelji, o svojim najdražim knjigama, hobijima i sl. Intervju se primarno sastojao od pitanja otvorenog tipa, a pitanja zatvorenog tipa rezultat su poticaja učenika na komunikaciju. Kod učeničkih odgovora iščitavali su se sljedeći podaci: duljina i broj izričaja, broj intervencija istraživača, broj zatvorenih i otvorenih pitanja, broj pridjeva. Govorna fluentnost kod učenika u ovom slučaju se analizirala kroz neleksikalizirane poštapalice, ponavljanje jezičnih jedinica te duljenje vokala. Učenici su navedno koristili kada ne bi znali kako se prikladno izraziti te bi na taj način „kupovali“ vrijeme za oblikovanje daljnjeg izričaja kojega nerijetko ne bi uspjeli oblikovati bez pomoćnih smjernica istraživača.

4.4.1. ANALIZA BROJA I DULJINE IZRIČAJA

Prema *Hrvatskoj enciklopediji*¹ (2021) izričaj je riječ, izraz, kada se pod njim podrazumijeva bilo koji način izražavanja misli, odnosno ono što odgovara značenju riječi

¹ Hrvatska enciklopedija – mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28371>.

(naziva), skupa riječi ili rečenice (iskaza). U užem značenju izričaj je poseban tip konstrukcije koja čini neku vrstu leksičkoga jedinstva ili leksičke jedinice. Također izričaj u modernoj lingvistici je bilo koji završeni niz riječi (morfema, sintagmi) ili rečenica (fraz) danog jezika, tj. niz koji odgovara „cjelovitoj obavijesti“ ili „globalnomu iskustvu“, npr. *Ja!*, *Uzmi!*, *Lijepo je vrijeme.*, *Idemo u grad.*

Kod rečenica gdje prevladavaju kraći izričaji zaključuje se da kod osobe koja upućuje takve izričaje izostaje originalnost i verbalna domišljatost. Komunikacija s takvim osobama je siromašnija te ih se treba navoditi na opširnije odgovore. Potiče ih se na isticanje detalja u odgovorima te se tako nastoji aktivirati kreativnost kod osmišljavanja istih. Osoba nema potrebe za obogaćivanje obavijesnoga iskaza te koristi jednostavne rečenice od svega nekoliko riječi. Kod rečenica gdje prevladavaju dulji izričaji zaključuje se da osoba ima potrebu obogaćivanja obavijesnoga iskaza. Tu osobu se ne treba poticati na navođenje detalja u odgovorima. Verbalna maštovitost i kreativnost na višoj su razini te se očituju u korištenju složenijih rečenica, duljih odgovora s navođenjem pojedinosti te detaljnijim opisima. U Tablici 1 navedene su duljine za svaki analizirani zapis govorne produkcije učenika:

Tablica 1:

Broj zapisa	Broj izričaja – najučestaliji broj
1.	Dulji izričaji - 5-6 riječi
2.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi
3.	Dulji izričaji
4.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi
5.	Dulji izričaji
6.	Dulji izričaji

7.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi
8.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi
9.	Dulji izričaji
10.	Kraći izričaji
11.	Kraći izričaji
12.	Dulji izričaji
13.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi
14.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi

PRIMJERI DULJIH IZRIČAJA:

- a) Moja omiljena hrana je juha i ja bi je jela svaki dan, to mi je jako drago. (zapis br. 1.)
- b) Pa uzor mi je Luka Modrić, pošto imenjak mi je i dobro igra vezni je. (zapis br. 3.)
- c) Obučem se, operem zube, malo popričam s mamom i tatom i krenem u školu, naravno. (zapis br. 5.)
- d) Treniram odbojku, četiri i po' godine i u slobodno vreme se volim šminkat. (zapis br. 6.)
- e) Omiljena hrana mi je pizza iiii volim zdravu hranu, ali ne toliko kolko volim nezdravu. (zapis br. 9.)
- f) Najbolji prijatelj mi je Luka Čaleta zato šta se voli igrat s menom i pričamo na odmoru. (zapis br. 12.)

PRIMJERI KRAĆIH IZRIČAJA:

- a) Da, u Vetmićima, da. (zapis br. 2.)
- b) Ne volim baš talijanski. Da. Da. (zapis br.3.)

- c) Prezivam se Rađa. (zapis br. 4.)
- d) Špagete, lasanje. (zapis br.5.)
- e) Pa mama. Viktorija, Matea i Karla. (zapis br.6.)
- f) Napišem domaći. Izadem vanka. (zapis br. 7.)
- g) U Rupotini živim. (zapis br. 8.)
- h) Hrvatski i engleski. Matematiku. (zapis br.9.)
- i) Pomfri i hamburger. Da, treniram odbojku. (zapis br. 10.)
- j) Engleski i Matematika. (zapis br. 11.)
- k) U Barceloni. Iz Argentine. (zapis br. 12.)
- l) Najdraži igrač Messi. (zapis br. 13.)
- m) Klis Varoš. Dobro. Da, u srednju. (zapis br. 14.)

U provedenom istraživanju, s obzirom na broj i duljinu izričaja, uviđamo da se više učenika koristi jednostavnijim rečenicama od svega nekoliko riječi bez pokazivanja sklonosti obogaćivanju obavijesnoga sadržaja iskaza. Na pitanja otvorenog tipa kod kojima se nastoji potaknuti kreativnost i domišljatost, učenici uglavnom koriste vrlo jednostavne rečenice s učestalim i ponavljajućim leksičkim jedinicama kao i kod pitanja zatvorenog tipa.

4.4.2. ANALIZA BROJA ISPITIVAČEVIH INTERVENCIJA

Prema *Hrvatskoj enciklopediji*² (2021) intervencija se može objasniti kao miješanje, upletanje; posredovanje, zauzimanje; zahvat te djelovanje. Intervencija u analiziranim zapisima podrazumijeva djelovanje ispitivača kako bi se nastavio, odnosno upotpunio govorni izričaj učenika. Riječ je o pomoći učeniku kako bi mogao oblikovati svoj dalji iskaz. Intervencija ispitivača u analiziranim zapisima može ukazivati na dvojako:

- (1) na učenikovu nemogućnost obogaćivanja obavijesnog iskaza, kao posljedicu nedovoljno razvijene komunikacijske kompetencije;
- (2) na svjesnu nemotiviranost (što može biti i posljedice nelagode učenika) za obogaćivanje obavijesnoga iskaza.

² Hrvatska enciklopedija – mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021). Dostupno na: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27674>.

U Tablici 2 prikazan je broj ispitivačevih intervencija u govorni izričaj učenika s ciljem poticanja obogaćivanja izričaja.

Tablica 2:

Broj zapisa	Broj intervencija
1.	14
2.	17
3.	11
4.	10
5.	10
6.	11
7.	11
8.	7
9.	18
10.	7
11.	21
12.	16
13.	22

14.	30
-----	----

S obzirom na broj ispitivačevih intervencija možemo zaključiti da učenici nemaju sklonost obogaćivanja obavijesnog iskaza. Učenici odgovaraju na postavljena pitanja otvorenog tipa te nakon iznesenoga odgovora nemaju ideju što reći nakon toga. Također, intervencije pokazuju kako se učenici u mnogim situacijama koriste neleksikaliziranim poštapalicama³ i duljenjem vokala kako bi izbjegli tišinu i tada najčešće slijedi ispitivačeva intervencija radi pomoći u oblikovanju daljeg iskaza.

PRIMJERI ISPITIVAČEVIH INTERVENCIJA:

- a) Uglavnom volim ić u školu. (I⁴ 4.5 s) Pa rukometom i folklorom, plešem. (I 1.5 s) U Solinu. (I 3 s) Pa sad ćemo 22.12. hm imat neki nastup. (I 2 s) Hm (I 1.5 s) Pa ne. (I 1.5 s) Pa meni je dobra knjiga Dnevnik Pauline P, to mi je draga, kako Paulina prepričava svoju školu i kako je, kako joj je bilo. (I 3 s) Pa to je jedna djevojčica... (zapis br. 1.)
- b) Hm volim Klis, Tvrđavu, hm iiii (I 1 s) Hm kako da kažem...(I 1 s) Da, u Vetmićima, da, iiii (I 2 s) Hm najdraži su mi Matematika i Hrvatski. (I 1 s) Da. (I 2.5 s) Najdraža knjiga mi je Vlak u snijegu. (I 1.5 s) Pa kako suuu hm, kako su, hm, jedna kao ekipa, prijatelji (zapis br. 2.)
- c) Matematika, zato jer mi to ide dobro, dobro ono oduzimam, zbrajam. (I 1 s) Ne volim baš Talijanski. (I 1 s) Da. (I 1 s) Da. (I 2 s). Najdraža knjiga mi je Družba Pere Kvržice. (I 2 s). U toj knjizi se radi ka, Pero je osnova družbu... (zapis br. 3.)
- d) Drugi dnevnik Pauline P (I 1 s). Da...iiii hm volim, volim čitat hm možda i hm, volim gledat zapravo i filmove. (I 1.5) Pa Klopka za roditelje, Sam u kući, onda volim i čitat stripove. (I 1.5 s) Garfielda, hm... (I 3 s) To je lik koji je kao mačak, i on, on je baš smiješan. (zapis br. 4.)
- e) U školi baš i ne volim Hrvatski zato što mi dobro ne ide. (I 1.5 s) Ne, volim nego hm ne ide mi baš super super. (I 2.5 s) Najdraža knjiga mi je Harry Potter hm treći dio. (I 4 s) Da, Harry Potter je bio dječak. (zapis br. 5.)

³ Bilježimo ih kao „hm“.

⁴ I označava mjesto gdje je ispitivač poticao govornika na obogaćivanje izričaja.

- f) Davali neki prenkove i to, da, svašta su joj radili i to. (I 3 s) Hm treniram odbojku, četiri i po' godine i u slobodno vreme se volim šminkat. (I 3 s) Pa mama (I 5 s) Viktorija, Matea i Karla. (I 1.5 s) Pa Matea je jako lijepa. (zapis br. 6.)
- g) Najdraži hobi mi je nogomet. (I 2 s) Da, imam puno prijatelja, a najdraži mi je Antonio Bulić hm (I 2 s). Pa dobar, ono, volim se s njime igrati i to. (I 2 s) Pa igramo se nogometa. (I 1.5 s) Hm volim ić u školu. (zapis br. 7.)
- h) U Rupotini živim, imam...to sam rekla...hm. (I 1 s) Imam hm brata Bepa hm tatu, mamu, baku hm idem u školu Petra Kružića hm. (I 1.5s) Hm najbolje mi prijateljice su mi hm Matea, Viktorija, Lucija hm... (zapis br. 8.)
- i) Pa ima raznog iskustva baš, kako putuje, objašnjava sve u detalje, to mi se sviđa. (I 1.5 s) Volim putovat i putovala sam i želim putovat i kad narastem. (I 3 s) Sviram klarinet. (I 2.5 s) Hm Ana Juričin i Lara Rađa. (I 2 s) Najbolje prijateljice su mi Ana Juričin i Lara Rađa. (I 3 s) One su odlične i baš pomažu i vole to, vole pomagat. (I 2 s) Družimo, svakako, svakako... (I 2.5 s) najčešće imamo zadatke školske. (zapis br. 9.)
- j) Onda se vratim kući i tako sve. (I 3 s) Hm maaa moj film je najdraži Kronike iz Narnije i knjiga isto Kronika iz Narnije. (I 2 s) Pa tu se radi kako su četvero hm dvi sestre i dva brata su kao, evo ima više takvih filmova, evo ja ću jedan opisat. (zapis br. 10.)
- k) Najviše družim se s Antonijom i da...(I 3 s). U školi. (I 6 s) Pa ono, igramo se na nogomet, ono na Tjelesni...(I 3 s) a pa...ne družim se baš nešto s prijateljima izvan škole. (I 3.5 s) Hm paaa da, bratom ili ono, imam playstation pa ono, znam igrat s prijateljima. (zapis br. 11.)
- l) Hm super jer hm se igramo i volimo se družiti i sve. (I 2 s) Živim u Klis Kosi. (I 2 s) Najbolji prijatelj mi je Luka Čaleta zato šta se voli igrat s menom i pričamo na odmoru. (I 3 s) Hm od igrača mi je najbolji Messi i tako gledam njegove freestyle i nogometne hm golove i tako to. (I 2.5 s) U Barceloni. (I 1 s) Iz Argentine. (I 1.5) Hm Luka Modrić i Dejan Lovren. (zapis br. 12.)
- m) Ne volim baš ići u školu. (I 2 s) Pa ono, nije tu ništa loše nego nije, nije mi baš zabavno ić u školu. (I 2.5 s) Pa volim Hrvatski, Tjelesni i Talijanski (I 1.5 s). Ma nisam baš. (I 1 s) Da. (I 1.5 s) Najdraža...Družba Pere Kvržice. (zapis br. 13.)
- n) Hm najdraža mi je hrana pizza. Hm (I 1 s) Hm brokula i tako...hm (I 1 s) Hm rođen sam, živim u Klisu, a rođen sam 8.9.2008. (I 2 s) Hm ja mislim čak u sredini, ne sićam se. (I 2 s) Hm Klis Varoš e. (I 4 s) Hm mama, tata, brat hm baka, djed, (I 1 s) Josip. Ima 18 godina. (zapis br. 14.)

4.4.3. ANALIZA GOVORNOGA ISKAZA UČENIKA NA OTVORENA I ZATVORENA PITANJA

Tubbs i Moss (1987: 235) navode pet vrsta pitanja: otvorena, zatvorena, istraživačka, opterećena i sugestivna. Otvorena pitanja su ona na koja sugovornik nema ograničenja za odgovor. Zatvoreno pitanje zahtijeva kraći, izravniji odgovor. U ovome se istraživanju otvorena pitanja koriste na početku pod pretpostavkom da će učenici neopterećeno govoriti o debi, zatvorena se pitanja pitaju kasnije, kada učenici zastanu u govoru, ne znajući što dalje reći. Cilj im je usmjeravanje i poticanje komunikacije. U Tablici 3 prikazana je kvaliteta učeničkih odgovora na zatvorena i otvorena pitanja.

Tablica 3:

Broj zapisa	Odgovori učenika na zatvorena pitanja	Odgovori učenika na otvorena pitanja
1.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.
2.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.
3.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.
4.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.
5.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.
6.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.
7.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.

8.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	U manjoj mjeri potreban poticaj.
9.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.
10.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	U manjoj mjeri potreban poticaj.
11.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.
12.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.
13.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.
14.	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.

U provedenom istraživanju uočeno je kako kod učenika nema velike razlike kod postavljanja pitanja otvorenoga i zatvorenoga tipa. Prevladavaju jednoznačni odgovori na zatvorena pitanja, dok je kod otvorenih pitanja učenicima uglavnom potreban poticaj, odnosno na pitanja otvorenoga tipa odgovaraju neznatno šire negoli na pitanja zatvorenoga tipa. Dakle, kod otvorenoga tipa pitanja odgovor jest opširniji, ali ne značajnije u odnosu na pitanja zatvorenog tipa. Nedostatak govorne kreativnosti najuočljiviji je kod opisa tipičnoga dana: učenici kupuju vrijeme rastezanjem i opisivanjem nepotrebnih svakodnevnih radnji.

4.4.4. ANALIZA KORIŠTENJA PRIDJEVA

"Pridjevi su riječi kojima se izriču svojstva predmeta i pojava, označenih drugim vrstama riječi, i odnosi među njima. Primjeri: zelena livada, nepoznat netko, velika oluja, djječja glâd, sèstrina mârâma (Barić i sur., 2005: 173).

Nedostatak pridjeva u iskazima djece ukazuje na nemaštovitost i nekreativnost govornoga izričaja što se može tumačiti kao posljedica nedovoljnoga uvježbavanja govora. Također ukazuje na neoriginalnost kod obogaćivanja obavijesnoga iskaza. Kod djece se

ponavljaju isti pridjevi koji se pojavljuju u postavljenim pitanjima, što je djelomično odraz njihove dobi, a djelomično posljedica nesustavnoga poticanja komunikacijske kompetencije. Za djecu koja upotrebljavaju i druge pridjeve kod oblikovanja iskaza osim onih koji se pojavljuju u postavljenom pitanju možemo zaključiti da najčešće više čitaju, ostvaruju bolju komunikaciju sa drugima te posljedično imaju potrebu za obogaćivanjem vlastitog obavijesnog iskaza. U tablici 4 prikazan je broj upotrijebljenih pridjeva, što omogućuje stvaranje opće slike o govoru ispitivane djece.

Tablica 4:

Broj zapisa	Pridjevi
1.	9
2.	5
3.	7
4.	8
5.	13
6.	13
7.	8
8.	8
9.	9

10.	6
11.	12
12.	12
13.	10
14.	4

PRIMJER UPORABE PRIDJEVA U ISTRAŽIVANJU:

- a) Moja **omiljena** hrana je juha i ja bi je jela svaki dan. (zapis br. 1.)
- b) **Najdraža** knjiga mi je Vlak u snijegu. (zapis br. 2.)
- c) **Najdraža** knjiga mi je Družba Pere Kvržice. (zapis br. 3.)
- d) **Najdraži** predmet mi jeee pa možda Engleski i Talijanski. (zapis br. 4.)
- e) **Najdraža** mi je pjesma Waka Waka. (zapis br. 5.)
- f) **Najviše** hranu volim hamburger i pomfri. (zapis br. 6.)
- g) **Omiljena** hrana mi je, ovaj hm manistra iii mljeveni. (zapis br. 7.)
- h) **Najdraža** pjesma mi je hm od... ona Havana. (zapis br. 8.)
- i) **Najbolje** prijateljice su mi Ana Juričin i Lara Rađa. One su **odlične** i baš pomažu i vole to, vole pomagat. (zapis br. 9.)
- j) **Najdraži** predmeti su mi hm, ne znam, možda Tjelesni i Likovni. (zapis br. 10.)
- k) **Omiljena** hrana definitivno, ah, hrana iz McDonald'sa, iz McDonald'sa hrana.(zapis br. 11.)

- l) Od igrača mi je **najbolji** Messi i tako gledam njegove freestyle i nogometne hm golove i tako to. (zapis br. 12.)
- m) **Najdraži** film mi je Sam u kući. (zapis br. 13.)
- n) **Najbolji** prijatelj mi je Jure, a prijateljica Ana. (zapis br. 14.)

Iz Tablice 4 može se uočiti da većina učenika koristi prosječan broj pridjeva, no navedeni primjeri pokazuju da je kod svih učenika najčešće riječ o istim pridjevima (najdraži, najbolji) te da zapravo nije riječ o obogaćivanju obavijesnoga izričaja jer pridjevi proizlaze iz postavljenoga pitanja (npr. *Tko ti je najbolji prijatelj?*). Iako su dobiveni rezultati djelomično i posljedica učeničke dobi, nedovoljna uporaba pridjeva te izbor korištenih pridjeva ukazuje na potrebu za sustavnijim poticanjem komunikacijske kompetencije i fluentnoga govora.

4.4.5. ANALIZA NELEKSICALIZIRANIH POŠTAPALICA

Neleksikalizirane poštapalice su glasovne sekvence koje govornik izgovara bez ikakve veze sa smislom izričaja, a smisao im je dobiti na vremenu dok nađu prikladnu riječ za ono što žele reći. Učenici ih, dakle, u govornoj komunikaciji najčešće upotrebljavaju kako bi „kupili vrijeme“ za oblikovanje daljega iskaza. One u komunikaciji ukazuju na oskudan rječnik ili na nesigurnost govornika jer je njihova uporaba bez stvarne potrebe. U navedenim primjerima obilježene su kao „hm“. U tablici 5 je prikazan broj neleksikaliziranih poštapalica u izričaju koji prosječno traje 3 minute.

Tablica 5:

Broj zapisa	Broj neleksikaliziranih poštapalica („hm“)
1.	16

2.	22
3.	7
4.	11
5.	11
6.	13
7.	10
8.	24
9.	10
10.	16
11.	20
12.	11
13.	4
14.	14

Zvučne stanke ili neleksikalizirane poštapalice najčešća su strategija oklijevanja, a ispitanici se njima služe kako bi kupili vrijeme za planiranje nadolazećeg izričaja ili u traganju za prikladnom leksičkom jedinicom. Osim navedene funkcije, govornici u materinskome jeziku koriste se poštapalicama i u druge svrhe. Tako se one pojavljuju ako govornik nije siguran u leksički odabir ili ako na raspolaganju ima više mogućnosti za izražavanje namjeravane poruke te ako ne može prizvati rjeđe korištenu leksičku jedinicu.

PRIMJER NELEKSIKALIZIRANIH POŠTAPALICA:

- a) Rođena sam u Splitu **hm** (1 s) 14. 12. dvi tisuće i osme, **hm...** (2 s) (zapis br. 1.)
- b) Šegrt Hlapić kad sam bia manji, **hm...** (2 s) Obadvoje **hm** (3 s) kako su **hm** obitelj su išli na putovanje i oni su zaboravili povest Kevina to jest dječaka, i Kevin **hm...** (zapis br. 2.)
- c) Dvije i osme, **hm** (1 s), volim ići u školu, da se mogu družiti s prijateljima, zabavljat, **hm...** (zapis br. 3.)
- d) Najbolja prijateljica mi se zove Edna, preziva se Perić, **hm** ona je jako zabavna, uvijek me, uvijek me zna nasmijati, iiii **hm...** (zapis br. 4.)
- e) Pa ima odličnu ljevicu, **hm** samo šuta **hm** penale i slobodnjake, **hm** (2 s) fairplayer je, ovaj, poštuje sudca. (zapis br. 5.)
- f) **Hm** zovem se Lucija Kožić, **hm**. Živim u Klisu, imam, živim **hm** u Varošu. (zapis br. 6.)
- g) **Hm** rođen sam jedanest drugog dvi i devete, živim u Klisu **hm** (2 s) u Klisu u Ulici Kurtovići. (zapis br. 7.)
- h) ...tako da ujutro se probudim **hm** (1 s) operem zube **hm** obučem se, pojedem maren...**hm** pojedem doručak **hm-hm**. (zapis br. 8.)
- i) **Hm** (1 s) ja idem u glazbenu školu u Klis Kosi, moj brat trenira nogomet **hm**, omiljena hrana mi je pizza iii volim zdravu hranu, ali ne toliko koliko volim nezdravu, **hm...** (zapis br. 9.)
- j) ne znam, možda Tjelesni i Likovni **hm** (1 s) volim u slobodno vrijeme ići na trening odbojku **hm** (1 s) tamo idem sa prijateljicom Lucijom **hm** (zapis br. 10.)
- k) a **hm** (3 s) ne znam. (MI 2 s) Omiljena hrana definitivno, ah, hrana iz McDonald'sa, iz McDonald'sa hrana. A od zdravog volim jabuke, tako nešto. **Hm** (2 s) pa treniram judo sada. (zapis br. 11.)
- l) **Hm** omiljena hrana mi je pizza jer...film najdraži mi je Sam u kući, pa radi se kako jedni zlikovci napadaju **hm** (2 s) dijete, a dijete to postavlja zamke i šali se s njima, **hm...** (zapis br. 12.)

m) Zovem se Noa **hm**, zovem se Noa, živim u Klisu, rođen sam u Splitu, **hm** (2 s), moju obitelj čine mama, tat..., mama, tata, **hm** (1 s) mama, tata i ses...i dvije ses..i divije mlađe sestre (zapis br. 13.)

n) pa tu mi se radi o jednom vlaku, djeca suuuu **hm** (2 s) glasali za ono, ono **hm** ko će bit **hm-hm** (2 s) vođa il tako, onda su, onda su, onda su oni **hm** (zapis br. 14.)

4.4.6. ANALIZA REZULTATA

U tablici 6. prikazan je zvučni zapis učenika četvrtog (4.) razreda napravljen u računalnom programu za obradu zvuka Audacity, a govor je potom transkribiran.

Tablica 6:

Broj zapisa	Broj izričaja – najučestaliji broj	Broj intervencija	Odgovori učenika na zatvorena pitanja	Odgovori učenika na otvorena pitanja	Pridjevi	Broj neleksikaliziranih poštapalica („hm“)
1.	Dulji izričaji, 5-6 riječi	14	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.	9	16
2.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	17	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	5	22
3.	Kraći izričaji-	11	Prevladavaju kratki	Potreban poticaj.	7	7

	najčešće duljine od 3 riječi		odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.			
4.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	10	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.	8	11
5.	Dulji izričaji	10	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.	13	11
6.	Dulji izričaji	11	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.	13	13
7.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	11	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban poticaj.	8	10
8.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	7	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za	U manjoj mjeri potreban poticaj.	8	24

			obogaćivanjem izričaja.			
9.	Dulji izričaji	18	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	9	10
10.	Kraći izričaji – najčešće izričaji duljine od 3 riječi	7	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	U manjoj mjeri potreban poticaj.	6	16
11.	Dulji izričaji	21	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	12	20
12.	Dulji izričaji	16	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	12	11
13.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	22	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	10	4

14.	Kraći izričaji- najčešće duljine od 3 riječi	30	Prevladavaju kratki odgovori, bez potrebe za obogaćivanjem izričaja.	Potreban veliki poticaj za dobivanje odgovora.	4	14
-----	--	----	---	--	---	----

1. Uzimajući u obzir varijablu **govorne fluentnosti** vidljivo je da se ispitanici vrlo učestalo koriste neleksikaliziranim poštalicama (primjeri a, b) te ponavljanjima (primjeri b, c, d i e) kako bi dobili potrebno vrijeme za oblikovanje izričaja pod pritiskom vremena.

- a) Ja se zovem Roko Balić, **hm** najdraža mi je hrana pizza **hm** (1 s) **hm** (1 s) brokula i tako...**hm** (2 s)...
- b) ...pa volim filmove Harry Potter, Sam u kući **hm** (2 s), Šegrt Hlapić kad sam bia manji, **hm** (2 s) (MI 2 s) Obadvoje **hm** (3 s) kako su **hm** obitelj su išli na putovanje i oni su zaboravili povest Kevina...
- c) Koja je tvoja najdraža knjiga? Najdraža knjiga mi je Družba Pere Kvržice.
- d) Koji je tvoj najdraži predmet? Moj najdraži predmet mi je, pa možda, Engleski i Talijanski.
- e) Opiši mi svoj tipičan dan. Moj tipičan dan je, ujutro se porbudim, obučem...

2. S obzirom na **složenost izričaja** iz zvučnog zapisa proizlazi da se ispitanici koriste jednostavnijim izričajima (primjeri f, g, h, i, j) te da ne pokazuju sklonost preciziranju obavijesnog sadržaja iskaza.

- f) ...Najdraži film mi je Sam u kući 2 kad se izgubija u New Yorku...
- g) ...Da, imam puno prijatelja, a najdraži mi je Antonio Bulić...
- h) ...hm najdraža knjiga mi je Dnevnik Pauline P....
- i) ...hm maaa moj film je najdraži Kronike iz Narnije i knjiga isto Kronika iz Narnije...
- j) Najdraža knjiga mi je Harry Potter hm treći dio...

3. Iz primjera (k, l, m, n) vidljivo je da ispitanici ne pokazuju **sklonost** prema korištenju rjeđe učestalim riječima koje upućuju na bogatiji vokabular primjeren njihovoj dobi.
- k) Moje tri najdraže prijateljice su Lucija, Karla i Viktorija.
 - l) Hmm najdraži mi je prijatelj hm Luka Kurtović i Antonio Bulić.
 - m) Hmm najbolje prijateljice su mi Lucija, Matea i Viktorija.
 - n) Najbolji prijatelji su mi Antonio i Marko.
4. Na pitanja **zatvorenog tipa** (primjeri o, p) ispitanici uglavnom koriste jednostavne rečenice, a isti obrazac se može utvrditi i kod pitanja **otvorenog tipa** (primjeri q, r, s).
- o) Gdje treniraš ples? U Solinu.
 - p) Koji je tvoj najdraži predmet? Matematika, evo i sad je imamo.
 - q) Opiši mi što se događa u knjizi Dnevnik Pauline P.?) Pa ona je zapravo bila jedna djevojčica koja ima, koja ima baš iskustvo i smišno ja kako ona piše taj dnevnik...baš, baš mi je draga ta knjiga.
 - r) Opiši mi što se događa u filmu Sam u kući? Pa radi se kako jedni zlikovci napadaju hmm (2 s) dijete, a dijete to postavlja zamke i šali se s njima.
 - s) Što se događa u filmu Sam u kući? A tu se radi o jednom dječaku ono lopovi ga, ono, pokušaju provalit u kuću, i on im postavi zamke.

4.4.6.1. ZAKLJUČAK ANALIZE REZULTATA

S obzirom na postavljene hipoteze i analizu ukupnih rezultata možemo zaključiti da je H1: *Učenički govor ukazuje na tipične disfluentnosti (ponavljanja, uporabu poštapalica i sl.)* potvrđena jer učenici najčešće ponavljaju dijelove pitanja ispitivača u svrhu kupovanja vremena za oblikovanje izričaja. Također upotrebljavaju tipične neleksikalizirane poštapalice u svrhu kupovanja vremena radi oblikovanja daljnijega iskaza.

Možemo zaključiti da je potvrđena i druga hipoteza H2: *Ne pokazuju sklonost obogaćivanja obavijesnog sadržaja iskaza te se uglavnom koriste vrlo jednostavnim rečenicama od svega nekoliko riječi.* To je vidljivo u mnogobrojnim primjerima kada učenici odgovaraju sa odgovorom od dvije do tri riječi. Prevladavaju kraći izričaji, koriste pridjeve koji

proizlaze iz samoga pitanja. Ponuđeni odgovor se sastoji od samoga postavljenoga pitanja i njihovog odgovora. To sve nam ukazuje da učenici u svakodnevnom govoru nemaju potrebu za obogaćivanjem obavijesnoga iskaza te da ih detalji u govoru pretjerano ne zanimaju. Samo nekolicina djece u ovom istraživanju je koristila dodatne pridjeve kod opisivanja najdraže knjige, lika, filma. Većina djece se koristila već korištenim, dobivenim pridjevima i opisivala najosnovnije što se trebalo reći vezano za temu.

5. ZAKLJUČAK

Govorni izričaj je način na koji govornik iznosi svoje ideje, misli i osjećaje, odnosno stil kojim ga vokalno prenosi drugima. Kakav će on biti ovisi o različitim segmentima koji na njega utječu. Ljudi počinju komunicirati od samih svojih početaka, neverbalno, a zatim i verbalno. Tijekom života upijaju ono što ih okružuje, ali i stječu različite sposobnosti koje stvaraju utjecaj na njihov govorni izričaj. Dakle, značajna je okolina u kojoj odrastaju i u kojoj borave jer ona ostavlja svoj utjecaj pa je tako na primjer velika vjerojatnost da osobe koje potječu iz manje obrazovanih obitelji imati manje osebujan vokabular. Osim obitelji, na govorni izričaj utječe i uža društvena okolina poput medija.

Analizom rezultata dobivenih ovim istraživanjem ustanovljeno je kako učenici četvrtih razreda osnovne škole imaju tendenciju u svojim odgovorima ponavljati dio pitanja koja su im postavljena kako bi imali više vremena razmisliti o svom odgovoru. Isto tako, njihovi odgovori najčešće su jednostavne rečenice ili izrazi te ne pokazuju sklonost za proširivanjem svojih odgovora i osebujnijim izražavanjem. Također, ne pokazuju sklonost korištenja sofisticiranijeg vokabulara prikladnog za njihovu dob što je vidljivo iz njihovih kratkih i jednostavnih odgovora. Zaključno možemo reći kako je njihov govorni izričaj vrlo jednostavan i kratak uz sklonost korištenja poštapalica i ponavljanja dijela pitanja kako bi sebi stvorili dodatno vrijeme za davanje odgovora ili razmišljanje o istome.

Preporuča se poticanje kreativnosti u govornom izričaju kroz različite situacije kako bi se obogatio govorni izričaj, kao i poticanje na autonomiju u oblikovanju govora. Važno je naučiti proučavati vlastiti i tuđi govorni izričaj te težiti njegovu poboljšanju. Uloga nastavnika u tom slučaju je od velikog značaja jer ona uključuje informiranje, obrazovanje te odgoj učenika. Govorne pogreške će se često događati, ali je njihova pojava učestalija ako ih uočimo

kod profesionalnih govornika. Potrebno je da nastavnici u školama rade na vlastitom govornom izričaju kako bi svojim znanjem i fluentnosti utjecali na učenike i njihov govorni izričaj.

Govor nastavnika razredne nastave uveliko utječe na učenikov govor, što je nastavnik svjesniji toga više će se potruditi oko svoje fluentnosti govora. Prema istraživanju Galić J. u diplomskom radu *Govorna fluentnost nastavnika u osnovnoj školi* dolazi do zaključaka istraživanja da kontrola govora i fluentnost nastavnika uspješnije pobuđuju interes učenika za gradivom i sudjelovanjem u nastavi. Također da se bolje prilagođavaju sadržaj i rječnik onima koji ih slušaju. Nastavnici koji brinu o fluentnosti svoga govora uspješnije prate reakcije učenika, razgovijetnije se izražavaju te vode više računa o tome koliko dugo govore. Nastavnici pazeći na tempo govora, boju glasa utječu na uspješnije povratne informacije od strane samih učenika. Sve navedeno ako nastavnici ne rade, odnosno ako ne paze na fluentnost svoga govora dovodi do disfluentnosti kod učenika. Učenici uče od svojih nastavnika, te samim time ako nemaju idealan primjer u govoru neće ga ni sami koristiti već će u svakodnevnom govoru dolaziti do čestih fluentnih pogrešaka. Govor učenika kod kojih nastavnici ne upozoravaju na fluentnost govora će biti oskudan. Najčešće će učenici koristiti jednostavne izraze, kratke izričaje od svega nekoliko riječi, najčešće 3 riječi. Neće paziti na obogaćivanje obavijesnoga izraza, korištenje pridjeva te pretjeranoga opisivanja. Vokabular kod takvih učenika će biti siromašan. Stoga je iznimno bitno da nastavnici razredne nastave koriste fluentan govor u radu sa svojim učenicima jer tako komunikacije kompetencije učenika se poboljšavaju i potiču na višu razinu.

6. POPIS LITERATURE

6.1. STRUČNA I ZNANSTVENA LITERATURA

1. Bagarić, V., Mihaljević Djigunović, J. (2007). Definiranje komunikacijske kompetencije, *Metodika: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi*, 8(14), 84-93. <https://hrcak.srce.hr/en/26943> Pristupljeno: 25.7.2022.
2. Barić, E., Lončarić, M., Malić, D., Pavešić, S., Peti, M., Zečević, V. i Znika, M. (2005). *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Galić, J. (2021). *Govorna fluentnost nastavnika u osnovnoj školi*. Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet. <https://repozitorij.ffst.unist.hr/islandora/object/ffst%3A3177> Pristupljeno: 29.7.2022.

4. Grahovac-Pražić, V. (2016). Razvoj govora učenika od prvog do četvrtog razreda osnovne škole u hrvatskom jeziku, *Croatian Journal of Education: Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 18(1), 177-200. <https://hrcak.srce.hr/en/clanak/229422> Pristupljeno: 2.8.2022.
5. Kovač, M. M. (2020). *Govorna fluentnost u stranom jeziku*. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
6. Krtić, M. (2021). *Komunikacijska strategija i ovladavanje komunikacijskom kompetencijom kod hrvatskih učenika češkog jezika*. Diplomski rad. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. <https://repozitorij.ffzg.unizg.hr/islandora/object/ffzg:4201> Pristupljeno: 5.8.2022.
7. [MZO] Ministarstvo znanosti i obrazovanja *Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje* (2017). <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/NacionalniKurikulum/NacionalniKurikulumi/Nacionalni%20kurikulum%20za%20osnovno%C5%A1kolski%20odgoj%20i%20obrazovanje.pdf> Pristupljeno: 25.8.2022.
8. Sofrenović, Lj. (2014). *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskog jezika*. Diplomski rad. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera, Filozofski fakultet. <https://repozitorij.ffos.hr/islandora/object/ffos%3A890> Pristupljeno: 4.8.2022.
9. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju, *Govor*, 26(2), 119-149. <https://hrcak.srce.hr/en/165964> Pristupljeno: 4.8.2022.
10. Škarić, I. (2000). *Temeljci suvremenog govorništva*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Škarić, I. (1986). Određenje govora, *Govor*, 3(2), 2-16. <https://hrcak.srce.hr/en/clanak/262787> Pristupljeno: 29.7.2022.
12. Tubbs, S. L. i Moss, S. (1987). *Human communication*. New York: McGraw-Hill Higher Education. <https://e.pdfpremiumfree.com/downloads/human-communication-stewart-l-tubbs-free-ebooks-about-human-communication-stewart-l-tubbs-or-view/> Pristupljeno: 18.8.2022.⁵
13. Vrljić, S. (2007). Poštalice u hrvatskom jeziku, *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*, 54(2), 60-64. <https://hrcak.srce.hr/en/46024> Pristupljeno: 6.8.2022.

⁵ Autor rada je prevodio navedenu literaturu s engleskog jezika na hrvatski jezik te vlastiti prijevod stavljao u rad.

6.2. MREŽNI IZVORI

1. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2021).

<https://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=52863> Pristupljeno: 18.8.2022.

a) <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=28371>.

b) <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=27674>.

SAŽETAK

Komunikacija je dio ljudske svakodnevnice i komunicirati se može na različite načine. Jedan od načina je i verbalno izražavanje, odnosno govorni izričaj pojedinaca. Za razumijevanje govornog izričaja pojedinca važno je poznavati segmente o kojima ovisi. Govor je spoj glasa i teksta kojima osoba izražava svoje misli i osjećaje. Uspješnost takvog izražavanja ovisi o elementima kao što su govorna fluentnost i komunikacijska kompetencija čije znanje i razvoj doprinosi tečnijem i razumljivijem govornom izričaju. Provođenjem istraživanja gdje je mjerni instrument bio intervju, ustanovili smo koje su karakteristike govornog izričaja kod učenika četvrtih razreda osnovnih škola. Analiza rezultata je pokazala kako se učenici koriste strategijom ponavljanja, ne pokazuju sklonost obogaćivanju svog vokabulara služeći se uglavnom jednostavnijim rečenicama te nemaju sklonost korištenja sofisticiranijeg vokabulara. Važno je uočiti nedostatke govornog izričaja kod učenika 4. razreda kako bi se moglo utjecati na njegovo poboljšanje pri čemu je najveća odgovornost na učiteljima. Nastavnici prvenstveno moraju paziti i raditi na vlastitom govornom izričaju kako bi time utjecali i na govorni izričaj svojih učenika. Osim toga, trebaju se posvetiti najčešćim nedostacima govornog izričaja učenika te prema njima prilagoditi metode učenja i rada tijekom školskog sata, na primjer više vremena posvetiti usmenim izlaganjima i slično.

Ključne riječi: *govorni izričaj, fluentnost, komunikacijska kompetencija, učenici*

ABSTRACT

Communication is part of human everyday life and people can communicate in different ways. One of the ways is verbal communication. To understand the speech expression of an individual, it is important to know the segments on which it depends. Speech is a combination of voice and text, a way a person can express their thoughts and feelings. The success of such expression depends on elements such as speech fluency and communication competence, the knowledge and development of which contributes to a more fluent and comprehensible speech expression. By conducting research where the measuring instrument was an interview, we established the characteristics of speech expression in fourth-grade elementary school students. The analysis of the results showed that the students use the repetition, do not show a tendency to enrich their vocabulary and mostly use simpler sentences, and do not have a tendency to use sophisticated vocabulary nor more complex syntax in accordance with their age. It is important to notice the loops of spoken expression in fourth graders in order to influence its improvement, where the greatest responsibility is on teachers. Teachers must pay attention and work on their own speech expression in order to influence the speech expression of their students. In addition, they should pay attention to the most common shortcomings of students' oral expression and adapt the methods of learning and work during the school hour according to them, for example devoting more time to oral presentations etc.

Key words: *speech expression, fluency, communication competence, pupils*

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Nikolina Kapić**, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja magistra/magistrice **primarnog obrazovanja**, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 12. rujna 2022.

Potpis

Nikolina Kapić

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI
REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Nikolina Kapić
NASLOV RADA	Karakteristike govornog izričaja kod učenika 4. razreda
VRSTA RADA	diplomski rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	humanističke znanosti
ZNANSTVENO POLJE	filologija
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	doc. dr. sc. Ivana Odža
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	/
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	doc. dr. sc. Ivana Odža doc. dr. sc. Anđela Milinović Hrga doc. dr. sc. Lucijana Armanda Šundov

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog završnog/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

- a.) otvorenom pristupu,
- b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu
- c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Nikolina Kapić

Split, 12. rujna 2022.

potpis studenta/ice